

Redactioneel

1 | 1 Themanummer beroepsziekten

De eerste aflevering van Letsel & Schade in 2013 heeft als thema beroepsziekten. De artikelen zijn gebaseerd op de lezingen die de auteurs hebben gegeven op het WAA-congres op 30 november 2012 met de titel: "Ziek van het werk". Tijdens dit congres werd het onderwerp beroepsziekten zowel vanuit medische als juridische invalshoek belicht. Ook in dit themanummer is dat het geval.

In 2011 zijn 6.989 meldingen van beroepsziekten geregistreerd bij het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).¹ Van de meldingen kwam 68% uit de bouw-nijverheid. Het NCvB schat de beroepsziekte-incidentie over 2011 op 302 beroepsziekten per 100.000 werknemersjaren. De hoogste incidentiecijfers worden gerapporteerd voor psychische aandoeningen (102) en aandoeningen aan het houding- en bewegingsapparaat (92), gevolgd door gehooraandoeningen (59), huidaandoeningen (15), infectieziekten (15), luchtwegaandoeningen (5) en neurologische aandoeningen (4).

Voor het verband tussen deze klachten en het werk verwijs ik u naar het artikel in deze aflevering van Letsel & Schade van dr.ir. R. Houba (arbeidshygiënist). De wijze waarop beroepsziekten worden vastgesteld komt aan de orde in de artikelen van dr. B. Sorgdrager (bedrijfsarts) en dr. L.A.M. Elders (bedrijfsarts-klinisch arbeidsgeneeskundige).

In het rapport van het NCvB wordt ook aandacht geschonken aan de nieuwe risico's.² Daar wordt o.a. de nanotechnologie genoemd, een nieuw risico voor werknemers die met deze technologie in aanraking komen. In 2008 schonk ik in een redactioneel al aandacht aan dit nieuwe beroepsrisico.³ Nanobuisjes zijn lange moleculaire cilinders van een of meerdere lagen grafiet. Deze worden bijvoorbeeld gebruikt ter versterking van koolstofvezels in tennisrackets, fietsframes en in cosmetica.⁴

Ook bepaalde coatings en verven bevatten nanodeeltjes. In 2008 publiceerde toxicoloog Ken Donaldson van de Universiteit van Edinburgh een studie (Nature Nanotechnology, mei 2008) waaruit blijkt dat de nanobuisjes niet alleen lijken op asbest, maar dat ze ook een vergelijkbare uitwerking hebben. Buisjes langer dan 15 micrometer veroorzaken een ontstekingsreactie die lijkt op het beginstadium van astbestkanker.

Het NCvB wijst op onderzoek waaruit blijkt dat door het specifieke karakter van mogelijke effecten op de gezondheid van "nanowerkers", het niet goed mogelijk is om op individueel niveau uitspraken te doen over de specifieke bijdrage van de blootstelling aan nanodeeltjes. Deze gezondheidseffecten komen bovendien al relatief vaak voor door andere oorzaken, zoals bijvoorbeeld long-aandoeningen. De Jong wees in verband hiermee (2011) op de problemen die daardoor ontstaan met betrekking tot de normstelling. Het formuleren van concrete zorgplichten is daarmee volgens hem problematisch, zo niet onmogelijk.⁵ Toch verscheen een jaar eerder de Handleiding veilig werken met nanomaterialen- en producten, opgesteld in opdracht van FNV, VNO-NCV en CNV.⁶ In deze handleiding wordt een stappenplan gegeven voor het veilig werken met nanomateriaal. Daarmee lijkt een zeer concrete invulling gegeven te worden van de zorgplicht van de werkgever voor de veiligheid van werknemers die werken met nanomateriaal. Uiteraard zal de werknemer om zijn werkgever aansprakelijk te kunnen stellen wel het causaal verband tussen zijn gezondheidsklachten en blootstelling op de werkvloer aan nanodeeltjes moeten bewijzen.⁷

De Gezondheidsraad kwam op 13 december 2012 met het rapport Werken met nanodeeltjes: blootstellingsregistratie en gezondheidsbewaking.⁸ De Gezondheidsraad stelt vast dat blootstelling schadelijk kan zijn voor

¹ In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) 'Beroepsziekten in Cijfers 2012' opgesteld. Zie: www.beroepsziekten.nl.

² 'Beroepsziekten in Cijfers 2012', NCvB, p. 156-157.

³ J.F. Roth, Beroepsziekten (Redactioneel), Letsel & Schade 2008/168 (afl. 3).

⁴ L. Mu en R.L. Sprando, Application of Nanotechnology in Cosmetics, Pharmacy Research, 2010, nr. 8, p.1748; S. Ray, S. Jose, U.S. Sumod M. Sabitha, Nanotechnology in cosmetics: opportunities and challenges, Journal of Pharmacy and Bioallied Sciences, 2012, nr. 3, p. 186-193.

⁵ E.R. de Jong, Tussen Fabel en feit, Over aansprakelijkheidsrechtelijke normstelling bij onzekere risico's aan de hand van nanotechnologie, NJB 2011/2146.

⁶ Handleiding veilig werken met nanomaterialen- en producten, auteurs: W. van Veelen (IVAM UVA), F. Jongeneelen (IndusTox Consult) en P. van Broekhuizen (IVAM UVA), november 2011.

⁷ Zie hierover in dit nummer: D.J. van der Kolk, De juridische aspecten van de behandeling van beroepsziektezaken gezien vanuit de positie van de werkgever en diens verzekeraar, L&S 2013/3.

⁸ Gezondheidsraad nr. 2012/31, Den Haag, 13 december 2012.

de gezondheid van de mens, maar direct bewijs is er niet. Gegeven de onzekerheid zijn er voldoende redenen om op de werkplek alert te zijn en voorzichtig met nanomateriaal om te gaan. De Gezondheidsraad adviseert om een systeem voor blootstellingsregistratie op te zetten en nader epidemiologisch onderzoek te laten plaatsvinden. Vooruitlopend op dit rapport van Gezondheidsraad kwam de SER met een advies om zolang er nog geen duidelijkheid is over een veilige grenswaarde voor de blootstelling aan nanodeeltjes, voorlopige naoreferentiewaarden te hanteren bij de beoordeling van risico's op de werkplek.⁹

Kortom, beroepsziekten komen en gaan. Met betrekking tot – bijvoorbeeld – RSI-klachten is er een duidelijk teruggeloopt ten aanzien van het aantal werknemers dat arbeidsongeschikt wordt als gevolg van RSI.¹⁰ Daar komen andere, nieuwe beroepsziekten voor in de plaats.¹¹ Ik wil u in dat verband graag verwijzen naar het artikel van Lydia Charlier in deze aflevering waarin zij een overzicht geeft van de stand van zaken op het terrein van beroepsziekten.

Ik maak tevens van de gelegenheid gebruik voor de mededeling dat Lydia Charlier helaas de redactie van Letsel & Schade zal verlaten. Sinds 2002 was zij redactielid en heeft zij een zeer waardevolle inbreng gehad in de redactie. Ook heeft zij een aantal mooie artikelen in Letsel & Schade gepubliceerd.¹² Namens de redactie wil ik haar hartelijk bedanken voor haar inzet voor Letsel & Schade.

Het goede nieuws is dat we ook twee nieuwe redacteurs mogen verwelkomen in de redactie. Dat is in de eerste plaats mr. Derk-Jan van der Kolk, advocaat bij Van Traa Advocaten en spreker op het genoemde WAA-congres, met een op basis van zijn voordracht in deze aflevering van Letsel & Schade gepubliceerd artikel.

Ook mr.dr. Rianka Rijnhout is toegetreden tot de redactie. Zij is universitair docent aan het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht, Universiteit Utrecht. Bezoekers van het LSA-congres in januari jl. kennen haar van de mooie voordracht die zij daar heeft gehouden over de positie van de benadeelde derde.

John Roth

⁹ Omdat er nog onvoldoende wetenschappelijke kennis beschikbaar is om gezondheidskundige grenswaarden vast te stellen voor de maximale blootstelling voor mensen die werken met nanomaterialen, worden als 'tijdelijke nano-referentiewaarden' pragmatische richtwaarden gehanteerd om de blootstelling van werknemers te beperken. Zie SER Advies 23 maart 2012, Voorlopige naoreferentiewaarden voor synthetische nanomaterialen. Zie voorts: SER (2009) Advies Veilig omgaan met nanodeeltjes op de werkplek, publ.nr. 2009/01.

¹⁰ Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) 'Beroepsziekten in Cijfers 2012', p.42.

¹¹ Ik verwijs voor de risico's van blootstelling aan PUR-schuim (voor bewoners, maar ook voor werknemers) naar: L. Verschoor en A. Verschoor, Woningisolatie met PUR moet in de ban, Medisch Contact, 2013/10 (7 maart 2013).

¹² Raadpleeg u daarvoor vooral de website van Letsel & Schade: www.letselenschade.nl.